

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення
результатів дисертації **Сунь Ле** на тему:

**«Втілення традицій театрального мистецтва Китаю
в національній фортепіанній музиці»**

на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 025 – «Музичне
мистецтво» з галузі знань 02– «Культура і мистецтво»

Публічну презентацію наукових результатів дисертації
проведено на засіданні кафедри інтерпретології та аналізу музики
Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського
«23» квітня 2025 року, протокол № 11

Обґрунтування теми. Дисертацію присвячено науковому обґрунтуванню зв'язків фортепіанної творчості китайських композиторів XX – XXI століть з національними театральними традиціями. Інтерес до багатовікового коріння національного музично-драматичного мистецтва та потреба адаптувати його традиції у фортепіанній творчості привели музикантів до нового рівня усвідомлення власної культурної спадщини. Це свідчить, що проблема віддзеркалення сфери національного театрального мистецтва у сфері фортепіанної музики, осмислення його особливостей, ролі та масштабу потребує належного наукового обґрунтування. Актуальність теми обумовлена: відсутністю системного дослідження, що розкриває зв'язок традицій китайського театрального мистецтва і національної фортепіанної музики; необхідністю вивчення складної системи різновидів китайської музичної драми, елементи якої впроваджено у стилістику фортепіанної музики; потребою осмислення піаністами механізмів виконавської реалізації фортепіанних творів з театальною семантикою; зростаючим інтересом до феномену музично-драматичного мистецтва Китаю як скарбниці нематеріальної культурної спадщини людства: від його витоків до сучасного втілення, в тому числі, й у сфері фортепіанного виконавства.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація виконана на кафедрі інтерпретології та аналізу музики згідно з планом науково-дослідницької роботи Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського. Її зміст відповідає комплексній темі «Когнітивне музикознавство: парадигматика музичної творчості в актуальних запитах історії» (протокол Вченої ради №5 від 29.12.2022 рр.). Тему дисертації затверджено на засіданні вченої ради Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського (протокол Вченої ради № 4 від 26 листопада 2020 року).

Мета дослідження – обґрунтувати принципи втілення традицій китайського музично-театрального мистецтва у фортепіанній творчості композиторів XX – XXI століть.

Об'єкт дослідження – китайське музично-театральне та інструментальне мистецтво; **предмет дослідження** – фортепіанні твори китайських

композиторів, в яких завдяки втіленню принципів національного музично-театрального мистецтва склався усталений тип семантики.

Матеріалом дослідження обрано корпус фортепіанних творів китайських композиторів, в яких виявлено тісний зв'язок з національним музично-драматичним мистецтвом: п'єса «Сережки верби» з циклу «Ванхуа в Пекіні» (1938) Цзяна Веньє, «Чотири фортепіанні п'єси, засновані на кантонських мелодіях» (1955), «Осінній Місяць над спокійним озером» (1975), «Поточна вода» (1977) Чен Пейксуна, фантазія на теми пекінської опери «Піхуан» (1995) Чжан Чжао, «Моменти з Пекінської опери» (2000) та Концерт «Ер Хуанг» (2009) для фортепіано з оркестром Чен Циганга, фантазія «Дуо І» (1984), «Ю Дяо» (1984), «Маленький пекінський гонг» (1993) Чен І, «Сюїти місцевих китайських опер» (1991) Чжу Сяюя, «Музика сичуанської опери» (2002) Сун Мінчжу, «Чуаньцян» Цзя Дацуня, «Дев'ять фортепіанних мелодій сичуанської опери *гаоцян*» (1981) Цао Гуанпіна, «Дитячі фортепіанні п'єси на теми тайванської та сичуанської опер» (1973-1974) Гуо Чжюаня, «Хенань цюйпай» (1969) Лі Цифан, «Геометричний візерунок» (1981) Ван Лісаня з Ташанської сюїти, «Лісоруб Ліу Хай» (1977) Чу Ванхуа, «Сотні птахів славлять Фенікса» (1973) Ван Цзяньчжуна, «Вісім спогадів в акварелі» (1980) Тан Дуна та інші.

Методи дослідження. В роботі залучено такі методи: *історико-типологічний* – сприяє встановленню історичних зв'язків, з'ясуванню регіональної специфіки різних видів китайського музично-драматичного мистецтва та спадкоємності різних ланок у галузі театрального та фортепіанного мистецтва; *музично-естетичний* – необхідний для осмислення сутності естетики кожного регіонального різновиду китайської опери та їх втілення в фортепіанних творах китайських композиторів; *компаративний* – дозволяє віднайти подібне та відмінне у регіональних різновидах китайської музичної драми для їх звукової реалізації у фортепіанній музиці; *структурно-функціональний* – потрібен для розкриття драматургії фортепіанних творів, осмислення їх музичної форми та виявлення паралелей з принципами побудови китайських оперних вистав різних регіонів; *жанрово-стильовий* – сприяє виявленню композиторського трактування регіональної музично-театральної традиції у фортепіанній музиці; *інтерпретаційний* – для розкриття виконавської стилістики під час відтворення композиторського; *системний* – забезпечує взаємодію функціональних та структурних характеристик явищ, що вивчаються, в області дослідження теми.

Теоретичною базою роботи стали наукові праці музикознавців присвячені *багатовіковим традиціям китайського музично-драматичного мистецтва* (Ма Лунвен та Мао Дачжі; Wang-Ngai Siu та P.Lovrik; Ма Шаобо; Лі На; Лі Чжи; Лі Мін; Лю Веньцзін; Сі Чжиган; Чень Фу Шен; Лю Чжен Вей; Су Гуоронг; Чень Фейнун; Чжань Цао Лін; Чжен Янь; Чунь Лун; Жуань Юнчень; Ці Хуатань; Юй Цинь; Е.Налсон; Чжан Чжень Мін; Жень Мін Яо; Лянь Юнь; Мін Тіан; Ху Ченгбей); *багатостороннім зв'язкам фортепіанної творчості китайських композиторів з пісенним та інструментальним фольклором, традиційним мистецтвом, китайською оперою* (Бай Сяньюн; Вей Цюаньцюань; Цю Бінчжу; Ван Юйцін; Лі Бінчжі; Вей Дзюнь; Ліу Ліе; Юй

Цівей; Lewis; Лі На; Чжан Гуанцзянь); національним філософсько-світоглядним константам та естетичним категоріям, що вплинули на образний зміст китайського мистецтва (Но Е; Бай Сяньюн; Вен Сюаньді; Цай Чунгде; Куангмінг Ву; Ін Сяо; Лі Дзехоу); специфіці творчості китайських композиторів (Ліан Маочунь; Чжоу Чжан; Тун Даоцзинь; У Мей-Ін; Чень Юйсю; У Ліньї; Yang Shuan-Chen; Chang Hsun-Yin; Н.Сун; Р.Чанг; Chen Xi; Chen, Dongmin; Xiaole Li); проблемам вивчення жанру і стилю в музиці (Л. Шаповалова; С. Шип; N.Govorukhina & etc.; О.Копелюк; І. Коханик; Н. Горюхіна; М.Борисенко; Ван Те; Вей Цзюнь; S.Madsen & G.Widmer; Ван Хінань; Го Дін Чжан); загальним процесам становлення та розвитку національного фортепіанного мистецтва (Бай Є; Біан, Мєнг; Ван Юйхе; Вей Тінге; Ліан Маочунь; Лу Цзе; Ма Сінсін; У Юйян; Хуан Чжулін; Цін Тян); проблемам фортепіанного виконавського мистецтва, інтерпретації музичного твору (О.Безбородько; О.Катрич; В. Москаленко; Ю.Ніколаєвська; Н.Рябуха; І.Сухленко; Сун Мейсюань; М.Чернявська; К.Тимофєєва; В.Шукайло; С. Martinssen; С. Palmer; У Юйян).

Наукова новизна одержаних результатів. У дослідженні *вперше*:

- систематизовано та узагальнено характерні мовні засоби найбільш значущих різновидів китайського музично-драматичного мистецтва – пекінської (цзинцзюй), кантонської (юецзюй), хенанської (юйцзюнь), хунаньської (хуагусі), сичуанської (чуаньцзюй), тайванської (каука) опер – для виявлення паралелей з різноманітними впливами оперних вистав на фортепіанне мистецтво;
- уведено до наукового та концертного обігу низку фортепіанних творів китайських композиторів, які репрезентують тип театральної семантики;
- у фортепіанних творах китайських композиторів виявлено принципи драматургії, пов'язані з законами китайської музичної драми у розмаїтті її проявів;
- визначено виконавський комплекс, характерний для звукової специфіки втілення музично-драматичної семантики фортепіанних творів;
- проаналізовано корпус фортепіанних творів на оперну тематику в аспекті ладо-гармонічної, метро-ритмічної, фактурно-тембрової специфіки, відповідно до традицій китайських оперних вистав різних регіонів;
- сформульовано найважливіші виконавські завдання, що виникають в процесі інтерпретації фортепіанних творів театральної семантики.

Отримали подальший розвиток:

- системне вивчення багатовікових регіональних традицій китайського музично-драматичного мистецтва в аспекті їх впливу на фортепіанне мистецтво (ідеї Цю Бінчжу, Чень Сі, Song Mengyu);
- інтерпретації фортепіанних творів китайських композиторів (Хуан Чжулін, Цін Тян, Сун Мейсюань).

Практичне значення роботи. Матеріали дисертації можуть бути використані в лекційних курсах з історії зарубіжної музики, історії та теорії фортепіанного виконавства, методики та педагогіки, а також в класі спеціального фортепіано. Висновки роботи щодо виконавських завдань, можуть бути використані у практичній роботі піаніста з фаху. Дане

дослідження має привернути увагу до надскладного історичного явища музичної культури, розкрити його художні особливості, виявити специфічні національні риси та принципи драматургії. Без осмислення багатого світу китайського музично-драматичного мистецтва неможливо створити якісну інтерпретацію фортепіанних творів, в яких отримав переломлення даний феномен. Основні положення роботи будуть дуже корисними у площині виконавської інтерпретації; при відборі художньо-виправданих піаністичних засобів виразності; виборі темпу, ритму і характеру твору, побудові драматургії, пов'язаної з особливостями того чи іншого різновиду китайської опери.

Апробація результатів дослідження здійснювалася на кафедрі інтерпретології та аналізу музики Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського. Основні положення роботи були оприлюднені у виступах на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях:

- Науково-практична конференція «Музична комунікація у питаннях і відповідях» (Харків, Харківський національний університет мистецтв імені І.П.Котляревського, 15-18 січня 2021 року);

- Міжнародна науково-творча конференція «Мистецтво та шляхи його осмислення в дослідженнях молодих науковців», (Харків, Харківський національний університет мистецтв імені І.П.Котляревського, 1–3 квітня 2021 року);

- Міжнародна науково-практична конференція «Поетика музичної творчості» науково-творчого проєкту «Практична музикологія» (Харків, Харківський національний університет мистецтв імені І.П.Котляревського, 14–17 січня 2022 року);

- II Міжнародна науково-практична конференція «Сучасне слово про мистецтво: наука та критика» (Харків, Харківський національний університет мистецтв імені І.П.Котляревського, 13–14 лютого 2023 року);

- Міжнародна науково-практична конференція «Вища музично-театральна освіта Харкова: 100 років єднання» (Харків, Харківський національний університет мистецтв імені І.П.Котляревського, 24–25 жовтня 2023 року);

- IV Міжнародна наукова конференція Наукового проєкту «Сучасне слово про мистецтво: наука і критика» (Харків, Харківський національний університет мистецтв імені І.П.Котляревського, 13–14 лютого 2024 року);

- V Міжнародна наукова конференція «Мистецтво та наука в сучасному глобалізованому просторі» (Харків, Харківський національний університет мистецтв імені І.П.Котляревського, 18–19 травня 2024 року);

- V Міжнародна наукова конференція Наукового проєкту «Сучасне слово про мистецтво: наука і критика» (Харків, Харківський національний університет мистецтв імені І.П.Котляревського, 11–12 лютого 2025 року).

Публікації. За темою дисертації опубліковано 3 статті у спеціалізованих фахових виданнях категорії Б, рекомендованих і затверджених МОН України:

1. Сунь Ле (2024). Стилїстика кантонської опери *юецзюй* у фортепіанних творах Чена Пексуна: особливості виконавського втілення.

Аспекти історичного музикознавства: зб. наук. ст. Вип. XXXVI. Харків. нац. ун-т мистецтв імені І. П. Котляревського; Харків, ХНУМ. С. 104-127. DOI 10.34064/khnum2-36.06. https://aspekty.kh.ua/vypusk36/aspekt_36_6_SunLe.pdf

2. Сунь Ле (2024). Втілення традицій національного музично-драматичного мистецтва у фортепіанних творах Гуо Чжиюаня. Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти : зб. наук. ст. Вип. 72. Харків. нац. ун-т мистецтв імені І. П. Котляревського; Харків, ХНУМ. С. 162-184. DOI 10.34064/khnum1-72.10.

https://intermusic.kh.ua/vypusk72/problemu_72_10_SunLe.pdf

3. Сунь Ле (2024). Звуковий образ пекінської опери в фортепіанній творчості китайських композиторів. Аспекти історичного музикознавства: зб. наук. ст. Вип. XXXVII (37). Харків. нац. ун-т мистецтв імені І. П. Котляревського; Харків, ХНУМ. С. 138-166. (у співавторстві з Чернявською М.С.). DOI 10.34064/khnum2-37.07.

https://aspekty.kh.ua/vypusk37/ASPECTS_37-138-166-Chernyavska-SunLe.pdf

Характеристика особистості здобувача. Сунь Ле у 2020 році закінчила Харківський національний університет мистецтв імені І.П.Котляревського і одержала ступінь магістра. Навчалася в аспірантурі Харківського національного університету мистецтв імені І.П. Котляревського протягом 2020–2025 навчальних років (науковий керівник – кандидат мистецтвознавства, професор, проректор з наукової роботи Чернявська Маріанна Станіславівна).

Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертація написана українською мовою з правильним вживанням лінгвістичної та спеціальної термінології. Стиль викладених в дисертації матеріалів дослідження – науковий.

Дані про відсутність текстових запозичень та порушень академічної доброчесності. Під час виконання дисертації здобувач дотримувалася принципів академічної доброчесності. За результатами перевірки та аналізу матеріалів дисертації не було виявлено ознак академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації, фальсифікації.

Як результат попередньої експертизи дисертації Сунь Ле у межах публічної презентації наукових результатів дисертації, проведену на засіданні кафедри інтерпретології та аналізу музики Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського та повноти основних результатів дослідження

УХВАЛЕНО:

1. Дисертація Сунь Ле «Втілення традицій театрального мистецтва Китаю в національній фортепіанній музиці», представлена на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 025 – Музичне мистецтво є ґрунтовним, самостійним, завершеним науковим дослідженням, що має наукову новизну, теоретичне та практичне значення отриманих результатів. Її зміст відповідає спеціальності 025 – Музичне мистецтво. Визначені мета та завдання повністю розв’язані, основні положення дисертації обґрунтовують наукову новизну. Обсяг та структура дисертації відповідають вимогам, що висуваються до дисертацій на ступінь доктора філософії. Результати дисертації пройшли апробацію на 8 науково-практичних конференціях; основні

положення відображено у 3 наукових статтях (двох – одноосібних, одна – у співавторстві з М.Чернявською) у фахових виданнях категорії Б, затверджених МОН України.

2. Викладене дозволяє дійти висновку, що дисертація **Сунь Ле «Втілення традицій театрального мистецтва Китаю в національній фортепіанній музиці»** має теоретичну, практичну значущість, наукову новизну; її результати можуть бути запроваджені до науково-теоретичної та практичної сфер сучасного музичного мистецтва. Дисертація, подана на здобуття ступеня доктора філософії, відповідає вимогам, передбаченим пунктами 10 та 11 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами), та може бути представлена у разовій спеціалізованій вченій раді для присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 025 «Музичне мистецтво» галузі знань 02 – «Культура і мистецтво».

3. Рекомендувати дисертацію **Сунь Ле «Втілення традицій театрального мистецтва Китаю в національній фортепіанній музиці»** до захисту на здобуття ступеня доктора філософії у разовій спеціалізованій вченій раді для присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 025 «Музичне мистецтво» галузі знань 02 – «Культура і мистецтво».

Результати дисертаційного дослідження обговорено і схвалено на публічній презентації наукових результатів дисертації, яку було проведено на засіданні кафедри інтерпретології та аналізу музики Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського.

Головуюча на публічній презентації наукових результатів дисертації:

Доктор мистецтвознавства, професор,
завідувач кафедри інтерпретології
та аналізу музики Харківського
національного університету мистецтв
імені І. П. Котляревського

ШАПОВАЛОВА Л.В.